

پیشرفت ناتمام مذاکرات ژنو

پیش‌بینی‌ها برای مذاکرات هسته‌ای ژنو ۳ تا حدودی درست از آب درآمد، در سه روز اول این مذاکرات گره به‌کار گفت‌وگوهای ایران و ۱+۵ افتاد.

پیش‌بینی‌ها برای مذاکرات هسته‌ای ژنو ۳ تا حدودی درست از آب درآمد، در سه روز اول این مذاکرات گره به‌کار گفت‌وگوهای ایران و ۱+۵ افتاد.

3 روز مذاکرات به سختی جلو رفت و گمان برگزاری آن در روز چهارم هم می‌رفت. گویی مذاکره‌کننده غربی در مذاکرات ژنو 3 موارد بیشتری از اختلاف را به یاد آورد که حل نشده باقی‌مانده بود. با وجود این با تلاش هیأت ایرانی این اختلافات تا ساعات پایانی روز جمعه به یک یا 2 مورد جدی تقلیل پیدا کرد که رئیس‌تیم مذاکراتی ایران از آن سخن می‌گفت.

جواد ظریف می‌گفت «پیشرفتی که داشته‌ایم قابل توجه بوده است» اما معلوم نبود حاصل جمع همه این پیشرفت‌ها و مذاکرات قبل به نهایی شدن متن توافق می‌انجامد یا خیر. قاعده کلی برای حل این بازی همان عبارت ظریف دیپلماتیکی بود که وزیر امور خارجه کشورمان پس از 3 دور گفت‌وگو با کاترین اشتون ابراز داشت و گفت که «تا زمانی که روی همه چیز به توافق نرسیده باشیم قاعده‌اش این است که روی هیچ چیز به توافق نرسیده‌ایم». او زمانی این سخنان را اعلام می‌کرد که برخی رسانه‌های غربی از پذیرش حق غنی‌سازی ایران در نگارش بیانیه توافق خبر می‌دادند.

با این حال جواد ظریف تأکید داشت که «هنوز 34 مورد به قوت خود باقی است اما یکی دو مورد از آنها کمی پررنگ‌تر است.» او در حساس‌ترین لحظات مذاکره در روز جمعه خطاب به طرف غربی تأکید داشت که «هیچ راه‌حلی بدون غنی‌سازی وجود نخواهد داشت»؛ گویی هدفش یادآوری خط قرمز ایران به طرف مقابل بود و اینکه آنها خود باید به نتیجه برسند. ظریف به صراحت اعلام می‌کرد که «غنی‌سازی ایران قابل مذاکره نیست و آن را در خاک ایران ادامه خواهیم داد و از طرف مقابل می‌خواهیم به آن احترام بگذارد.» شاید یک یا 2 موردی هم که ظریف به آن اشاره کرده بود همان بحث تأسیسات آب سنگین اراک بود که طرف غربی با فشارهای رژیم صهیونیستی مانعی بر سر راه توافق کرده بود.

مذاکره با شکل جدید

سه روز مذاکراتی که دوطرف از روز چهارشنبه بعدازظهر به وقت ایران آغاز کردند به اذعان دیپلمات‌های کشورمان و طرف غربی به سختی پیش رفت و تنها در روز سوم گفت‌وگوها برخی جرقه‌های مثبت در مذاکرات نمایان شد. به عبارتی جمعه روز امیدوارکننده‌تری نسبت به 2 دور مذاکراتی بود که چهارشنبه و پنجشنبه در هتل کانتیننتال برگزار شده بود و پس از دیدار سوم وزیر امور خارجه کشورمان با مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا بود که جواد ظریف در عبارتی اعلام کرد «امکان توافق میان دو طرف وجود دارد به شرطی که در مورد چند نکته‌ای که مورد بحث ماست و در آن اختلاف نظر وجود دارد به تفاهم برسیم.» ظریف از این مذاکرات اما گزارش‌های مختصر و کوتاه‌تری نسبت به گفت‌وگوهای 16، 17 و 18 آبان در صفحه فیس‌بوکش منتشر می‌کرد و این شاید به دلیل فضای مبهم مذاکرات بود.

او در آخرین مطلبی که جمعه ساعت 3 و نیم به وقت ایران در فضای مجازی منتشر کرد از مذاکرات این‌طور گزارش داد که «مذاکرات خوب پیش می‌رود ولی هنوز در موارد معدودی اختلاف نظر داریم.» این درحالی بود که به گفته او پنجشنبه و جمعه 6 ساعت مذاکره فشرده رسمی با کاترین اشتون و ساعت‌ها مذاکرات رسمی و غیررسمی با اعضای 1+5 برگزار شده بود و گروه 1+5 هم چندین ساعت مذاکره بین خودشان برای هماهنگ کردن مواضع‌شان داشتند.

قبل از اینکه جواد ظریف چهارمین دور مذاکرات را در ساعت 6 و نیم به وقت ایران با اشتون آغاز کند سخنان او رنگ‌وبوی متفاوت‌تری نسبت به ساعات قبل‌تر از آن پیدا کردند. او اعلام کرد که در مذاکرات روز جمعه با اشتون، وارد مرحله نگارش برای چند مورد اختلافی شدیم. دیدار چهارم ظریف با اشتون به منظور اطلاع از آخرین تصمیمات و مواضع دو طرف در خصوص مذاکرات بود. قبل از آن هم کشورهای عضو گروه 1+5 با اشتون نشستی داخلی برگزار و جمع‌بندی خود را به اشتون ارائه کرده بودند. همزمان با آخرین اطلاع‌رسانی‌های ظریف برخی رسانه‌ها هم با عنوان «اخبار خوش ژنو» از پذیرش حق غنی‌سازی ایران در مذاکرات و حل اختلافات باقیمانده خبر می‌دادند. این اخبار غیررسمی و براساس گمانه‌زنی‌های رسانه‌ای بودند ولی ظریف هم تا ساعات پایانی روز جمعه نسبت به توافق امیدوار بود و می‌گفت «پیشرفت در توافق بستگی به این دارد که چقدر هیأت‌های 1+5 با اراده جدی به مذاکرات آمده باشد.»

نزدیک‌تر شدن فاصله‌ها

اتخاذ چنین رویه‌ای به دلیل تجربه‌ای بود که در دور قبلی مذاکرات به دست آمده بود و به ظاهر مخالفت یک کشور آن هم فرانسه مانع از دستیابی طرفین به توافق در مراحل پایانی گفت‌وگوها شده بود. این بار کاترین اشتون از سوی نمایندگان 5+1 اختیار تام داشت و تنها در صورتی که غربی‌ها میان خود به هماهنگی می‌رسیدند نتیجه به صورت واحد از طریق وی به هیأت ایرانی منتقل می‌شد تا اندک مخالفت‌های احتمالی نظم مذاکرات را به هم نزنند. جلسات اشتون و ظریف نیز به همین منظور و برای برنامه‌ریزی نشست‌های هیأت‌های نمایندگی برگزار می‌شد.

براین اساس سومین دور مذاکرات در حالی که قرار بود پنجشنبه شب میان ظریف و اشتون برقرار شود به دلیل طولانی شدن رایزنی‌ها میان هیأت 5+1 و مشورت با پایتخت‌هایشان به صبح روز جمعه موکول شد. پس از دیدار سوم ظریف و اشتون باز هم مذاکرات به منظور گفت‌وگوهای داخلی میان دو طرف متوقف شد. همین که در مذاکرات 16 آبان وزیر امور خارجه کشورهای عضو گروه 5+1 با احتمال بالای حصول به یک توافق اولیه به ژنو سفر کردند و ناامید برگشتند باعث شده بود تا آنها در این مذاکرات تنها با رزرو کردن هتل حالت آماده‌باش به خود بگیرند و منتظر گزارش نهایی باشند که کاترین اشتون رئیس تیم مذاکره‌کننده 5+1 به آنها مخابره می‌کند. حتی در روز سوم گفت‌وگوها هم به گفته ظریف برخی هواپیمایشان را آماده کرده بودند و می‌خواستند بیشتر منتظر بمانند. با این حال شامگاه جمعه گفته شد وزیر خارجه روسیه عازم ژنو شده و وزیر خارجه چین شنبه به ژنو می‌رود و این از نشانه‌های توافق بود.